

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sefer Yeri'at Shelomoh ...

Pappenheimer, Salomon Seligmann

המלש, מיהנפפ

Dyhernfurth, [5]571 [1810/11]

גל העירי

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-8834

יריעות שלמה חלק ג יריעה רג

י"א) היינו מריצת המחרישה היורדת בעבי האדמה .
 וכל הש"ס ראוהו מביד או ללוב (יבמות ק"כ) ואפי'
 מגווד ואפי' גוסס (שם ובכזיר מ"ג) והיינו פלעים
 שמוקים ביותר לא שמתוך לחיכות שאו אפשר עוד
 לחיות בשום אופן בין שיהי' מתוך בסכין טונת בין
 במלובנת הכל הענין שנפגע ומחבל ביוהר בעומק
 הכשר ולא אם געשה בסכין מלובנת אפשר עוד שיתרפא
 כמ"ש שם . וענין גדד הוא כפי מה שבארנו בחלק
 הראשון בכאור גדד . מגורת גיד (אהדר) כמו גיד
 הגשה . ור"ל בלשון גדד היינו מריץ בעומק הכשר
 עד שמיגע לגידון שמוי בהם הדם ביותר וכמ"ס
 ויתגדדו עד שסך דם עליהם (מ"א י"ח כ"ח) שפגעו
 את עצמן כ"כ בעומק עד שהגיעו לגידי הדם ושסך
 הדם עליהם והענין בגדד היינו עשית עסק עם הגידון
 כענין אל תלחם לחם . לא המולל . וע"מ גדד שמואל
 ביד כמו ויגיד שפתי (איוב ט"ו ה') . לגידה היא
 (אי"כ א' ח') ונחמא ג"כ כפול הפעל גדד מהגודד
 יתגודדו כל רואי כס כך מן גיד מהגודד . ומה
 שאמרו בש"ס (מכות כ"א) ששריטה וגדידה אחת
 היא . היינו לענין ששניהם בין ביד בין בכלי גם לענין
 מלקות והמראה הם שווים שאם החרו משום שריטה
 ולא שרט אבל גדד או שהחרו בו משום גדידה ולא גדד
 אבל שרט חייב מלקות שלא הקפיד הכתוב רק שלא
 יפגיע גופו כל שיקר ולא חילק בין פגע עמוק לשאינו
 עמוק כמו שלא חילק הכתוב בהריסה בשבת בין מורס
 בעומק הקרקע או לא . וכן בין קריעה לפרימה
 שלא חילק בין קורע לפורס אפי"ס שיש הפרש ביניהם
 בהנה' ראש' כמובא' לעיל באור טרם . כך בגדידה ושריט'
 לענין עונשם שווים ובחצינת הגמתי' הפרש ביניה' :

יריעה רג

ג"ח . גזו . כריתת שערות או שאר דברים דקים
 הבולטים על שטח הדבר הוא הענין
 המשתף אלה הפעלים (אם פוזן) . וכדרך שרט הנה
 פעל ג"ח כפי שמושו בל' הכתוב על כריתות שערות
 של בני אדם (בארבין . ראשירן) כמו ויגלה ויחלף
 שמתיו . יגלה את כל שעריו . ויגלה את ראשו .
 ופאת זקנם לא יגלחו ועוד הרבה דומיהם . וכדרך
 מליצה אמר על הכרתת בני אדם ועשות שטח הארץ
 קרחה מהם בלשון גלות כמו יגלה ה' בתער השפיר

בעברי נטר את הראש ושער הדגלים (שעי' ו' כ')
 שהמשיל הכ"א לשערות שגזו לגלחם . וכונת הגלות
 פעמים לשם תקון הגוף כמו ויגלה ויחלף שמתיו כרי
 שיהי' גראה גאה בעמדו לפני המלך . כי כבד עליו ויגלה
 (ש"ב י"ד כ"ו) . ופעמים לשם קלקול הגוף כמו ויגלה
 את ראשה (דברים כ"א י"ב) ויגלה את חזי זקנם
 (ש"ב י' ד') מגלה זקן (ירמי' מ"א ה') . ונא פעל
 גלה תמיד בל' כבד ויגלה ויחלף שמתיו ואת
 הנתק לא יגלה . ויגלה הנזיר . העעם בזה לפי שאין
 תכלית המכוון בגלות לעשות תשמיש מן השער הנכרת
 רק הכוונה לעשות השטה קרה מן השער ואין מוששין
 לשערות כלל מה יתהוה כס . והוא כענין שר"ח .
 שאם הכוונה לעשות שמוס מדבר הנשלה בא תמיד
 בצנין הקל וישלח יעקב . ואת יהודה שלח לפניו .
 שלחתי את הגדי הזה . ואם הכוונה לפטור את היצר
 הנשלה ולא לעשות עוד שמוס ממנו אז הוא בא בל'
 כבד בשלח טרעה . ולא שלח את העם . שלח תשלח
 את האם . כך ענין גלה שאינו רק לעשות השטס
 קרחה ולא לעשו שמוס מן השער לפיכך בא בל' כבד :
 ופעל גזו . הוראתו הפרטית על כריתת השער
 של בהמות (שערין) כמו לגזו את
 צאנו . לגזו את צאנו . וראשית גז צאנך . ומורה
 ג"כ על כריתת שאר דברים דקים הבולטים על שטח
 הדבר כמו לא תבנה אהבן גזית (שמות כ' כ"ח) אבני
 גזית (מ"א ה' י"ו) שלשה טורי גזית (שם ו' ל"ט)
 והיינו אבנים שגזזו מעוקצין הבולטים ונשאו קרחים
 וחלוקים . וכן ירד כמטר על גז (תלים ע"ב ו')
 דהיינו שדה גזזוה שגזזו הדשאים ממנה ואין מלת גז
 כאן כמלת גז צאנך (דברי' י"ח ד') ששם מלת גז שב
 על הצמר הנגזו והוא שם המופשט כמו גזח (שורה)
 שלטיכך הוא סמוך למלת צאנך ור"ל ראשית הגזיה של
 צאנך . שאין לפרש שראשית שב על הצמר הנגזו
 חמלה וגז שב על הצאן הנגזו שא"כ הי' צריך ליתן לכהן
 הצמר הריא שגזו חמלה והוא אינו מן הצורך שיכול
 ליתן לו אף מן הצמר שגזו לבסוף . אמנם שם גז
 של כמטר על גז הוא שם תאר או שם הפועל ושב על
 שטח הנגזו לא על הדשא שגזו ממנו כל שטח הנגזו
 נקרא ג"כ גז (בשאהרן) או שענין כמטר על גז היינו
 אילנות הסרסם שגזזין אותם במספרים שיהיו מיושרים
 ונאים כידוע במלאכת הגנים שמחמת הגזיה אפשר
 שיתכשו האילנות ועוד להם ברדת המטר עליהם .
 ולפעמים

ולפעמים ואמר בדרך מושאל גם על גלוח שער של
 אדם בלשון גזיזה כמו ויגז את ראשו (איוב א' כ')
 והטעם שאמר כל' גזיזה לא בלשון גלוח לפי שרוב לשון
 גלוח הוא לתקון הגוף משום נוי והדור וכו' לא הי'
 הכוונה לתקן כ"א להיות מכוער וכזה ויפול בו לשון
 גזיזה כמו בגזיזת האין שהם ג"כ אחר הגזיזה מכוערים
 ומאוסים כשיטל תפארת צמרם מעליהם . וכן הרמי
 וגוי (מיכ' א' ט"ו) . גזי נורד והשליכי (ירמיה' ו'
 כ"ט) דהיינו לקלקל והשתתת הגוי . וזלת שם גזיזת
 ששם הגזיזה לתקון האבנים שיהיו מיושרים . ואמר
 ג"כ גזיזה בדרך מליצה על סלוק הדבר מתקומו כענין
 יגלה ה' כתער השכירה . כמו ויגז שלום מן הים
 (כמדבר י"א ל"א) וכן גבוז ועבר (נחום א' י"ב) .
 כי גז חיש ונעפה (הלים ל' י') . ממעי אמי אתה
 גווי (שם ע"א ו') רמו לגזיזה חוט הטבור שהולך
 קשור בו ממעי אמו שגוזין אותו במספרים כשיוולד
 וכענין לא כרת שרד (יחזקאל ט"ז ד') וברוב שמושי
 בזו אין כוונת הגווי שיהי' השטח מופנה וקרה כמו
 בענין גלוח אך הכונה לעשות תשמיש מושיל מדבר
 כגבוז כענין כל גוז של גזיזה האין שהוא לעשות
 תשמיש מן הגמר . וכן ויגז שלום מן הים והיינו לא
 תשום שיהי' שטח הים מופנה מן השלו כ"א לעשות
 תשמיש מן השלו . ובמאמר ממעי אמי אתה גווי תהי'
 הגזיזה לשתי הכוונות יחד שיהי' הרחם מופנה מן
 הולד ויהי' הולד מסולק מן הרחם והי' לאדם גמור .
 וזלת במקומות משוטות כוונת הגווי שיהי' השטח
 מופנה ונתרוקן . כמו גזי נורד . ויגז שערו .
 ושם גזיזת שהמכוון שיהיו האבנים מופנים מן העוקצין
 הנולטים :

יריעה רד

פשוט . חלץ . שלף . הפרדת שני דברים
 המקיפים זה את זה
 הוא הענין המשחק באלה הכנויים (אויש איינזאנדר
 זיהען) וההפרש ביניהם כי בהפרדת דברים המקיפי'
 וא"ו יש ב' אופנים . אם להסיר את המקיף מעל
 הניקף . או להגזיז את הניקף מתוך המקיף . הנה
 פעל פשט על הסרת המקיף מעל הניקף (אם
 זיהען) שלפיכך נמצא רוב שמושי פשט בהסרת הכבדים
 כמו ופשט את גדיו . ויפשיטו את יוסף את כתנתו .

לפשט החללים . פשטתי את כתמי . מן הפשיטות
 ערומה וחזמיהם . שהבגדים מקיפין את הגוף והגוף
 מוקף מהם ויאמר על הפרחם לשון פשט . וכן הפשיט
 את העלה שעור הכהונה הוא מלבושה ונפול על הסרמו
 לשון פשט . והנה פעל חלץ על הוצאת הניקף
 מתוך המקיף (אויש זיהען) כמו וחלצו את האבנים
 (ויקרא י"ד מ') שהאבנים המנוגעים מוקשים מאמר
 האבנים שאין בהם הנגע אמר על הוצאת המנוגעים
 מתוך הכלתי מנוגעים לשון חליצה . וכן על הוצאת
 מתוך לרה ורעה המקפת באדם יאמר בלשון חלץ כמו
 יחלצני כי חפץ בי . בצרה קראת ואחלצך . חלצת
 נפשי ממות (הלים) לדיק מצרה נחלץ (משלי י"א
 ח') . ולפי שהוצאת הניקף מתוך דבר המקיף יומר
 קשה מהסרת המקיף מעל הניקף שהוא קל לעשות
 לפיכך נמצא פעל חלץ ע"פ הרוב בבנין הכבד הדגוש
 כמו וחלצו את האבנים . אחר חלץ את האבנים .
 יחלצני . אחלצך . חלצת נפשי ממות . כולם לשון
 כבד הנעשה בקושי (הדוים זיהען) . ומצא ג"כ
 בלשון קל כמו גם חנין חלצו עד (איכה ד' ג') שהוצאת
 השד ג"כ הוצאת הניקף מתוך דבר המקיף ואמר כל'
 קל לרמו גודל האכזריות של אמהות בת עמו שלא
 היקו ילדיהם שאפי' חנין שקשה לו לחלוצ השד לפי
 שהוא משוקע יותר בגוף אפי' חלץ השד בקלות נמרץ
 מגודל החפץ להניק גוריו . והוא ג"כ הטעם אחר
 וחלצה נעלו מעל רגלו (דברי' כ"ה ט') בלשון קל
 לומר לך שרד שחיי' חליצת המנעל בקלות וכנחת
 שלא תחלוצ המנעל בכבדות ככה גדול וביד חזקה עד
 ששקדע הרגשות והקשרים שהוא מחוץ בהם כדי
 להסירו מן הרגל אבל צריכה לחלצו מתוך מחון להסיר
 תחלה את הרגשות ואח' הקשרים כנחת עד שיוסר
 המנעל בקלות . אך תמה שהנחת חלץ על הוצאת
 ניקב מן המקיף הי' ראוי שיאמר כאן ג"כ וחלצה רגלו
 מן נעלו מאחר שהנעל מקיף את הרגל . אבל אמר
 וחלצה נעלו מעל רגלו לפי שהרגל יותר גדול מן הנעל
 ואין דרך להגזיז הגדול מן הקטן כ"א הקטן מן הגדול
 לפיכך אמר וחלצה נעלו דהיינו הקטן מן הגדול בדרך
 המוגזיזת והוא כענין אריק חרבי שמלת אריק שב על
 הגדן המתרוקן לא על המרוב כך מלת וחלצה שב על
 הרגל הנחלץ מן הנעל . גם שהוא כפי הנראה העיקר
 המכוון בחליצת הנעל שיהי' הרגל נשאר ערום ויוסף
 מבלי נעל ולא שיהי' הנעל מוסר מן הרגל אפי' שפי'
 אפשר